

ביאורים

הרמב"ם מונה שני יסודות ביחס לנצחיות התורה:

א. אסור לאף אדם להוסיף על מצוות התורה או לחסר מהן. התורה היא גוף אורגני שלם, ולכן כל סוג של שינוי, לא רק חיסרון אלא גם תוספת, נחשב לפגיעה בה.

ב. התורה היא אמת נצחית שאיננה תלויה בזמן ובתקופה מסוימים, ואנו מצויים לקיימה בכל הדורות.

לאיש אין רשות לעשות שינויים בתורה, אף לא לנביא, לכן אם מופיע נביא כזה, הריהו מעיד על עצמו שאיננו נביא אמת אלא נביא שקר המחויב מיתה.

נבואה על שינוי בתורה מתייחסת לשינוי היסודות ה"ל" - תוספת או חיסרון של מצוה, ונצחיות התורה:

א. לא ייתכן שנביא אמת ישנה את דברי התורה, בין על ידי תוספת או חיסרון במצוות, ובין על ידי נתינת פרשנות מחודשת שלא ניתנה למשה מסיני.

ב. לא ייתכן שנביא אמת יאמר שהתורה איננה נצחית, ואיננו מחויבים לקיים את המצוות בכל הדורות.

כמו כן, לדעת הרמב"ם הנבואה איננה כישרון מיוחד לעם ישראל, אלא עניין של כלל האנושות, ולכן גם גוי יכול להיות נביא. מאידך, המגבלות שחלות על הנביא כוללות גם את עם ישראל, ולכן גם נביא מישאל איננו יכול לשנות את התורה.

נקודה זו מהווה טענה עקרונית כנגד שתי הדתות החדשות - הנצרות, שנגדה יש עוד הרבה טענות, והאסלאם, שזו אחת הטענות העיקריות נגדה. לשיטתם, באה נבואה חדשה ועקרה את התורה. לדברי הרמב"ם גם אילו היו נביאים עומדים בכל הדרישות הנדרשות מנביא, היה ברור שנבואותיהם שקר, כיוון שבאו לעקור דברים מתורת משה.

הרחבות

• התורה השלמה

לא תסף עליו ולא תגרע ממנו. מדוע אין להוסיף על מצוות התורה? בספר החינוך מבואר שאיסור זה נובע משלמות התורה: "כי האדון המצוה אותנו על התורה ברוך הוא בתכלית השלמות, וכל מעשיו וכל ציוויו הם שלמים וטובים, והתוספת בהם חסרון וכל שכן הגרעון, זה דבר ברור הוא" [מצוה תנד]. (להרחבה בטעמים לאיסור זה עיין בהרחבות - יום כ' אדר).

• נביא שמשנה בביאור הפסוקים

לפרש במצוה מן המצוות פרוש שלא שמענו ממשה. נביא שמשנה מפירוש התורה שקיבלנו ממשנה, הרי הוא נביא שקר. הרמב"ם ביאר זאת בהרחבה בהקדמות למשנה: "או שישנה בקבלה איזה שינוי שיהיה, אף על פי שפשטי הכתובים מסייעים אותו. כגון שיאמר שמה שנאמר בתורה: "נקצתה את כפה לא תחוס עיניך" [דברים כה, יב] שהוא קציצת היד ממש, ואינו קנס... כמו שביארה הקבלה (המסורת ממש רבנו), וייחס דבר זה לנבואה, ויאמר שה' אמר לי שזה שנאמר נקצתה את כפה הוא כפשוטו, גם זה יומת בחנק לפי שהוא נביא שקר ויחס לה' מה שלא אמר לו" [הקדמות למשנה ב].

למדנו שאדם נחשב לנביא שקר אף אם הוא משנה רק את פירוש הפסוקים. ממשיך הרמב"ם ואומר שכל שכן שאם שינה את הפסוקים עצמם נחשב לנביא שקר: "ההוספה והגרעון במקראות כגון שיאמר שה' אמר לי שהערלה שנתים בלבד, ואחרי שנתים מותר לאכול פירות הנטיעה.... במקום אמרו יתעלה שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל" [ויקרא יט כג].

דין זה, שלא ייתכן שינוי בתורה או בפירושה, לומד הרמב"ם מהפסוק "וגם בך יאמינו לעולם" [שמות יט, ט], ופירש: "כבר הודיענו על פי ה' שלא תבוא מאת ה' שום תורה זולת זו" [שם].

לעילוי נשמת גואל בן שרה ז"ל

פרק תשיעי

נצחיות התורה והציות לנביא

א, דָּבַר בְּרוּר וּמִפְרָשׁ בַּתּוֹרָה שֶׁהִיא מִצְוָה עוֹמֶדֶת לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים: אֵין לָהּ אֵין נְבִיא מְחַדֵּשׁ לֹא שְׁנוֹי וְלֹא גִרְעוֹן וְלֹא תוֹסֶפֶת, שֶׁנֶּאֱמַר: "אֵת כָּל הַדְּבָר אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוָה אֶתְכֶם, אֵתוּ תִשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת, לֹא תִסֹּף עָלָיו וְלֹא תִגְרַע מִמֶּנּוּ" (דברים יג, א), וְנֶאֱמַר: "וְהִגַּלְתָּ לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם לַעֲשׂוֹת אֵת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת" (שם כט, כח) - הָא לְמַדְתָּ שֶׁכָּל דְּבָרֵי תּוֹרָה מִצְוִין אָנוּ לַעֲשׂוֹתָן עַד עוֹלָם. וְכֵן הוּא אֹמֵר: "חֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם" (ויקרא ג, יז ועוד), וְנֶאֱמַר: "לֹא בְשָׁמַיִם הִיא" (דברים ל, יב) - הָא לְמַדְתָּ שֶׁאֵין נְבִיא רִשְׁאֵי לְחַדֵּשׁ דְּבָר מֵעַתָּה.

א, לְפִיכָּהּ, אִם יַעֲמֹד אִישׁ, בֵּין מִיִּשְׂרָאֵל בֵּין מִן הָאֲמוֹת, וַיַּעֲשֶׂה אוֹת וּמוֹפֵת, וַיֹּאמֶר שְׂיִי שְׁלַחוּ לְהוֹסִיף מִצְוָה, אוֹ לְגַרֵעַ מִצְוָה, אוֹ לְפָרֵשׁ בְּמִצְוָה מִן הַמִּצְוֹת פְּרוֹשׁ שֶׁלֹּא שְׁמַעְנוּ מִמּוֹשֶׁה, אוֹ שֶׁאֶמַר שֶׁאוֹתָן הַמִּצְוֹת שֶׁנִּצְטָווּ בְּהֵן יִשְׂרָאֵל אֵינָן לְעוֹלָם וְלְדוֹרֵי דוֹרוֹת, אֲלֵא מִצְוֹת לְפִי זְמַן הַיּוֹם - הֲרִי זֶה נְבִיא שֶׁקֶר, שֶׁהֲרִי בָּא לְהַכְחִישׁ נְבוּאָתוֹ שֶׁלְמֹשֶׁה, וּמִיִּתְּתוּ בְּחֻנֵּק, עַל שֶׁהִזִּיד לְדַבֵּר בְּשֵׁם יי אֲשֶׁר לֹא צָוָהוּ, שֶׁהוּא בְּרוּךְ שֶׁמּוֹ צָוָה לְמֹשֶׁה שֶׁהַמִּצְוָה הַזֹּאת "לָנוּ וּלְבָנֵינוּ עַד עוֹלָם" (דברים כט, כח), וְ"לֹא אִישׁ אֶל וַיִּכְזַב" (במדבר כג, ט).

עוֹמֶדֶת לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים - שהרי כולה מאת ה' והיא בתכלית השלמות (תשובה ג, 2; מ"ג ב, לט). למטבע הלשון ראה לעיל ביאור ד, ט). אֵין לָהּ לֹא שְׁנוֹי וְלֹא גִרְעוֹן וְלֹא תוֹסֶפֶת - לא בתורה שבכתב ולא בתורה שבעל פה (הקדמה למשנה תורה, א; מלכים יא, ג). עַד עוֹלָם - לנצח (מ"ג ב, כח). מִצְוֹת לְפִי זְמַן הַיּוֹם - המצוות באו לשעתן בלבד. שֶׁהֲרִי בָּא לְהַכְחִישׁ נְבוּאָתוֹ שֶׁלְמֹשֶׁה - ונבואתו של משה עולה על כל נבואה של נביא אחר (לעיל ז, י). לֹא אִישׁ אֶל וַיִּכְזַב - ה' אינו כאדם העשוי לשקר או לשנות את דעתו.